

הלכה בפרשה

שנה א- גיליון 5

פרשת תולדות - נאמנות עד אחד

”וְעֵתָהּ שָׂא נָא כְּלִיךָ תְּלִיךָ וְקִשְׁתְּךָ וַיֵּצֵא הַשָּׂדֵה וַיְצַדָּהּ לִי צִידָה צִיד (בראשית כו ג)

”שא נא - לשון השחזה... חדד סכינך ושחוט יפה, שלא תאכילני נבלה” (רש”י)

עד אחד נאמן באיסורים | סייגים בנאמנות עד אחד | החובה לדרוש תעודת כשרות

[עי' בזה בפרשת דרכים דרך האתרים הדרוש הראשון, וש”ת חת”ס ח”ז סי’ מז. וראה ברש”י ע”ז ג ד”ה נמרוד והלאה, ושם

דף נא א ד”ה לבני נח], ואם נאמר שהיה להם דין בן נח, הרי אין חידוש במה שעד אחד נאמן, שהרי בדיני בן נח עד אחד נאמן אפילו להרוג, כמבואר במסכת סנהדרין (מ ב): ”אשכח רבי יעקב בר אחא דהוה כתיב בספר אגדתא דבי רב: בן נח נהרג בדין אחד, ובעד אחד, שלא בהתראה, מפי איש ולא מפי אשה, ואפילו קרוב. משום רבי ישמעאל אמרו: אף על העוברין. מנהגי מילי? אמר רב יהודה: דאמר קרא אך את דמכם לנפשתיכם

1. כאשר יצחק מבקש לברך את עשיו, הוא שולח אותו לצוד ציד ולהכין מטעמים, וסומך

על עשיו שלא יאכילנו נבלות וטרפות ושיקח מן ההפקר ולא מן הגזל (ע”פ המדרש רבה פס”ה סי’ יג. ורש”י בראשית כז ג). הרי לנו שיצחק סמך על נאמנות עד אחד בענייני איסורים (להלן יבואר מקור הנאמנות של עד אחד), ויש לעיין מדוע לא הביאו הפוסקים ראייה מפה לדין נאמנות עד אחד באיסורים (גיטין ב ב, ג א. חולין ב).

א. עד אחד נאמן באיסורים

”עד אחד נאמן באיסורים”. התורה ‘סומכת’ על כל יהודי שלא יאכל ולא יאכיל איסור. לדוגמא, לגבי קורבנות נאמר (ויקרא א ה) ”ושחט את בן הבקר” כל אדם רשאי לשחוט, והכהנים אוכלים משחיטה זו. דוגמא נוספת לדבר, בפרשת ראה (דברים יב טו) נאמר ”רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר”, התורה התירה לכל אדם לשחוט ולאכול בשר ולא הצריכה שני עדים שיראו שהשחיטה כשרה!

ונראה לומר, שידועה חקירת האחרונים אם לאבות הקדושים היה דין בן נח או דין ישראל

^א ועיין ברא”ם שהקשה: ”נהי דעשו הוה מהימן ליה דבחזקת כשר הוה בעינוהי, סוף סוף כיון דהוה שחיט ליה לעופא בהדי דפרח, ליחוש דילמא עביד ליה חלדה?”. וכתב לתרץ מהגמרא בחולין (לא א): ”חזינן גדפי דמיפרמי. פירוש: שהיו כרותות, ואי עביד חלדה מבפנים, היה יוצא רוחב פי החץ בין הכנפיים, ולא היה חותכן. והדר פריך: והא בעי כסוי והיאך היה מתיר לו לשחוט עופא בהדי דפרח. וכי תימא דמכסי ליה. והאמר רבי זירא אמר רב: השוחט צריך שיתן עפר מלמטה ועפר מלמעלה, שנאמר (ויקרא יז, יג) ‘וכסוהו בעפר’, עפר לא נאמר אלא ‘בעפר’. ומשני ‘דמזמן ליה לעפר דכולא פקתא’, שכותש אותו כדי שיהא עפר תיחוח, ומזמנו לכך”.

ובשפתי חכמים כתב: ”ואין צורך לאריכת הרא”ם דהא יצחק לא ביקש שיביא לו עופות אלא חיות, וכדפרש”י בסמוך כי טעם הגדי כטעם הצבי, ועוד וכו’, ואף על גב דקרא הזכיר גם קשתך דמשמע קצת לירות עופות, מכל מקום איכא למימר דקשת קאי על החיה ר”ל שירה בחיה במקום שאינו עושה טריפה כדי שלא תוכל לברוח ואחר כך ישחטנה בחרב”.

הבקר" (ויקרא א ה) "ואכלי כהנים על ידו" (לשון רש"י). הגר"מ פיינשטיין (אגרות משה יו"ד ח"א סי' סו) ביאר שרש"י הוצרך להביא את שני הפסוקים מאחר ומהפסוק הראשון נלמד שמספיקה נאמנות של עד אחד בניגוד לדבר שבממון שצריך שני עדים. ומהפסוק השני נלמד שלא רק לאדם עצמו מועילה חזקת הכשרות אלא גם לאדם אחר ומותר לו לאכול על ידו.

מאיךך במסכת יבמות (פח א ד"ה ואמר) כתב רש"י שנאמנות עד אחד באיסורים היא מסברה "דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל משל חבירו ואין לך אדם סומך על בני ביתו". לכאורה נראה שפירושו זה סותר את פירושו הקודם.

אולם הריטב"א (גיטין ב ב) כתב בדעת רש"י "שהרי כל אחד ואחד האמינתו תורה על שחיטתו ועל ניקור הבשר שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם מתאכסן אצל חברו כדאיתא בירושלמי". כלומר מה שכתב רש"י במסכת יבמות היא הסיבה שהתורה האמינה לכל אדם כפי שכתב בגיטין וכפי המקורות שהביא בחולין.

ב. התוס' (גיטין ב ב ד"ה עד) הקשו על רש"י שכתב שהתורה האמינה לכל אדם בהפרשת תרומות ומעשרות ושחיטה וניקור, שהרי בדברים אלו סיבת הנאמנות היא שיש ביד האדם לתקן ולכן הוא נאמן. לכן כותבים התוס' שהמקור לנאמנות עד אחד באיסורים הוא מגזרת הכתוב בטהרת נדה, שם נאמר "וספרה לה" ודרשו חז"ל (כתובות עב ב) "לה - לעצמה" שהאשה נאמנת לספור את ימי נדותה. אמנם התוס' מסייגים שנאמנות זו היא דווקא במקום בו לא 'איתחזק איסורא', שהרי אשה אינה בחזקת רואה כל הזמן, לפי שיש זמנים בהם היא טהורה, כמו כן בידה לטבול ולהטהר.

אדרש - אפילו בדין אחד, מיד כל חיה - אפילו שלא בהתראה, אדרשנו ומיד האדם - אפילו בעד אחד...", וממילא אין חידוש במה שעשוי היה נאמן, שדין נאמנות שני עדים רק לישראל נאמר ואחר מתן תורה, ואחר שהתחדשה נאמנות שני עדים, נתחדש שלאיסורים גם עד אחד נאמן. אבל כשעד אחד נאמן אפילו להמית, ודאי שנאמן גם בענייני איסורים.

ועדיין צריך ביאור. שהרי לבן נח מותר נבילה וטריפה, ואף על פי כן הקפיד יצחק על זה, ולכאורה, אם על פי דיני התורה לישראל לא הייתה נאמנות לעד אחד, לא היה יצחק סומך על עשיו לבדו, ולכן יש להוכיח מכאן שעד אחד נאמן באיסורים. וצ"ע.

[וממקום זה יש להביא ראייה לכאורה גם לנאמנות עד אחד היכא דאתחזק איסורא וגם כשיש טרחה מרובה. כי בשחיטה, בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת והשחיטה מתירתה, ודיני שחיטה מרובים הם והטרחה בשחיטה וניקור רבה, ואף על פי כן האמין יצחק לעשיו לבדו על זה. אמנם, שמא עשיו היה נאמן על יצחק כמומחה בשחיטה וניקור, ולכן אין להביא ראייה לסתם אדם, כי גם אנו מאמינים למומחה בעניינים אלו. ועי' בכל זה בשו"ת חת"ס או"ח סי' ו']

על כל פנים הפוסקים הביאו ראיות אחרים לדין נאמנות עד אחד באיסורים.

א. רש"י פירש בכמה מקומות, דברים שונים. במסכת גיטין (ב ב ד"ה ומשני) כתב רש"י "עד אחד נאמן באיסורים שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב". ובמסכת חולין (י ב ד"ה עד) הוסיף רש"י את הפסוק, "וזבחת מבקר ומצאנך" (דברים יב טו) וכן "ושחט את בן

ג. במסכת יבמות (ב 19) למדנו "ותנן נמי: עד אחד אומר אכלת חלב, והוא אומר לא אכלתי - פטור, טעמא דאמר לא אכלתי, הא אישתיק מהימן, אלמא עד אחד מהימן מדאורייתא. מנא לן? דתניא: או הודע אליו חטאתו - ולא שידיעוהו אחרים, יכול אף על פי שאינו מכחישו יהא פטור? תלמוד לומר: או הודע אליו, מ"מ; היכי דמי? אילימא דאתו תרי ולא קא מכחיש להו, קרא למה לי? אלא לאו חד,

וכי לא קא מכחיש ליה מהימן, ש"מ: עד אחד נאמן. וממאי דמשום דמהימן? דלמא משום דקא שתיק, ושתיקה כהודאה דמיא..."

כלומר לפי ההסבר הראשון בגמרא נאמנות עד אחד נלמדת מחיוב הבאת קרבן, שהרי אם עד אחד לא היה נאמן יוצא שאותו אדם שנאמר לו על ידי עד אחד שאכל חלב, יביא חולין לעזרה, אלא ודאי הוא נאמן.

אמנם הגמרא לכאורה דחתה תירוץ זה, אך לדעת הרשב"א (שו"ת ח"א סי' שעו) והריטב"א

ד. סברה נוספת למקור נמצאת באחרונים. בחידושי הרי"מ (יבמות פח א) למד מהפסוק (דברים יט טו) "לא יקום עד אחד באיש לכל עוון ולכל חטאת" אבל לאיסורים שאין בהם עוון וחטאת נאמן. לימוד זה מועיל רק לעשה או ללאו שאין בו מלקות.

ב. סייגים בדיני נאמנות עד אחד

ישנם מספר סייגים בדיני נאמנות עד אחד:

1. דבר שאיסורו מדאורייתא - הנאמנות עליו היא רק לגדול מעל בר מצוה.²
2. אין נאמנות לאדם שאינו שומר תורה ומצוות.³
3. גם אדם ששומר תורה ומצוות אך יש מצוה אחת שמזלזל בה, אין לו נאמנות לאותה מצוה.⁴

2. התוס' במסכת פסחים (ד ב ד"ה הימנוהו) דנים ביסוד נאמנות אשה ועבד בדינים דאורייתא שיש בהם טורח.² בתוך דבריהם כותבים התוס' שלקטן אין נאמנות אפילו על תחומין שהם מדרבנן.

מדבריהם למד בשו"ת תרומת הדשן (ח"א סי' רנז): "דדוקא נשים ועבדים נקטו התוס' דנאמנים באיסור דאורייתא אבל לא קטנים". ולכן אין להאמין קטנים על

² דוגמא לדבר, נחלקו הפוסקים אם יש נאמנות לאשה בבדיקת חרקים. לדעת מהרש"ל (ים של שלמה חולין פ"א סי' ב. ופ"ג סי' קג) מאחר ויש טרחה בבדיקת חרקים אשה לא נאמנת. אבל הרמ"א בתורת חטאת (כלל מו סי' ט) מתיר כי לא אתחזק איסורא ומטעמים נוספים (ועי' יו"ד סי' פד ש"ך ס"ק לה) ובערוך השלחן (יו"ד סי' פד סע' פב) כתב: "ובעיקר הדבר אני תמה דאין אפשר לומר ח"ו דנשים שלנו יקילו באיסורים מפני הטורח והלא ראינו טרחתן המרובה בכל דבר השייך לאיסורים... ומימינו לא שמענו אפילו על צדיקי וגאוני עולם שלא יסמכו על נשותיהן הכשרות בבדיקת תולעים וכן בנות ישראל העובדות בשכירות אם הבעל הבית מכיר אותה שהיא יראת ד' ומדקדקת באיסורים יכול לסמוך עליה ואם לאו אל יסמוך עליה לבדה ויראה בעצמו כשאין לו אשה או אין אשתו בבית או יבקש אשה מהנשים הכשרות שתעין בברירת התולעים והמילבי"ן".

ובכרתי (סי' פד ס"ק יט) כתב: "ובאמת כעת יותר יש לסמוך על בדיקת נשים, מאנשים שהם נמהרים ובעלי עסק, ואין משגיחין כל כך, והחוש מעיד. ובאמת לאכול ירקות חי כגון סלא"ט וכד', דהרי כאן ספק תורה, כי לא שייך ביטול, דיכול לבדוק פעמיים ושלוש עד שימצא התולע, וא"כ הוי ליה ספק תורה, וח"ו להקל, וקשה לי לומר להאמין לנשים או לאנשים מהירים במלאכתן".

הוא עובד עבודה זרה או מחלל שבת בפרהסיא, או שאינו מאמין בדברי חז"ל שבזה נהיה מומר לכל התורה כולה ואיבד נאמנותו (לגמרי).

אמנם, איבוד נאמנותו היא על הדברים שלו, אבל על של אחרים נאמן להעיד. שכן פסק השו"ע (יו"ד סי' קיט סעי' ז): "מי שהוא מפורסם באחד מעבירות שבתורה, חוץ מעבודת כוכבים וחלול שבת בפרהסיא, או שאינו מאמין בדברי רבותינו ז"ל, נאמן בשאר איסורים. ובשל אחרים נאמן, אפילו על אותו דבר, לומר מותר הוא". בדברי השו"ע ברור שמדובר לא רק על חשוד, כפי שנשאל הרשב"א אלא על מפורסם בעבירה. אבל הש"ך (ס"ק יח) פסק: "כל זה בחשוד אבל במומר דהיינו שהוא מועד כתבתי לעיל סי' ב ס"ק כ ולקמן סי' קכז ס"ק יט דאינו נאמן לאותו דבר בשל אחרים".

ורמ"א (שם) פסק על פי הרשב"א: "מי שהוא חשוד בדבר דלא משמע לאינשי שהוא עבירה, לא מקרי חשוד. מיהו לאותו דבר אינו נאמן" (עי' בט"ז ס"ק ט מה שהקשה על רמ"א).

יוצא מזה שמי שמזלזל באיזה איסור מחמת שאינו חושב שהדבר אסור אין לסמוך עליו בבדיקה.

5. כתב הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פי"א הל' כה) "דבזמן הזה אין לוקחין בשר וגבינה וחתיכת דג שאין בה סימן אלא מאדם שהוחזק בכשרות". וכן כתב (שם פ"ג הל' כא) "וכן אין לוקחין גבינה וחתיכת דג שאין בה סימן אלא מישראל שהוחזק בכשרותו".

הראב"ד (שם פי"א הל' כה) חולק על הרמב"ם. לשיטתו סתם אדם אינו חשוד למכור איסורים אלא אם כן יש עליו חשד ספיציפי. כלומר לכל יהודי עומדת חזקת כשרות וזוהי נאמנותו

טבילת כלים, אם נסבור שטבילת כלים מדאורייתא.

וכך פסק השו"ע (יו"ד סי' קכ סעי' יד) "אין מאמינים קטן על טבילת כלים". וכתב הט"ז (ס"ק טז) "לפי שטבילת כלים דאורייתא". וראה גם בביאור הגר"א (ס"ק לו).

3. הבית יוסף (יו"ד סי' קיט) למד מהמשניות במסכת דמאי (פרק ב) העוסקות בנאמנות עם הארץ על תרומות ומעשרות, שכל מי שחשוד לעבור עבירה, לא נאמן באיסורים: "פשוט בכמה משניות ממסכת דמאי שאין עם הארץ נאמן על המעשרות דלפי שהוא חשוד לאכול שאינו מעושר חשוד למכור שאינו מעושר וכן המתארח אצלו לא יאכל משלו עד שיעשר ואפילו אומר לו מעושר הוא אינו נאמן... הרי בהדיא שכל שהוא חשוד לאכול דבר כל שכן שהוא חשוד להאכיל לאחרים ולפיכך המתארח אצלו לא יאכל משלו".

ואפילו אם החשד הוא רק באיסורי דרבנן, אין לסמוך עליו. שהרי במשניות שם מדובר על דמאי, שאיסורו מדרבנן (ב"י שם).

ופסק השו"ע (יו"ד סי' קיט סעי' א) "החשוד לאכול דברים האסורים בין אם הוא חשוד באיסור תורה בין אם הוא חשוד באיסור דרבנן, אין לסמוך עליו בהם. ואם נתארח עמו לא יאכל משלו מדברים שהוא חשוד עליהם".

4. הרשב"א (שו"ת ח"א סי' תל) נשאל האם מי שחשוד לעבירה אחת נאמן לשאר התורה. והשיב, שיש לו נאמנות לשאר דיני התורה, פרט לאותו איסור עליו הוא חשוד (אלא אם כן

באיסורין כאשר הוא כן נאמן... ואולי אין זה מוכרח וצ"ע".

אמנם מדברי הרמב"ם נראה שלא מסתפק בחזקה שלילית שהרי זוהי הנאמנות שהאמינה התורה עד אחד, ולמרות נאמנות זו הצריך הרמב"ם שיהיה 'מוחזק בכשרות', לכן נראה שהרמב"ם סובר שצריך חזקת כשרות חיובית כלומר שנדע באדם זה שהוא כשר.

וכתב בשו"ת מהרשד"ם (חלק חושן משפט סי' שי) "דבר גלוי וידוע שכל ישראל בחזקת כשרים

הם. כמו שאנו אומרים בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחט ויוצאה מחזקת איסור אבר מן החי נשחטה יצאה מחזקת האיסור אשר היה לה ובחזקת היתר עומדת עד שיודע לך בבירור במה נטרף כמבואר פרק קמא דחולין. כמו כן כל בן ישראל עשאו ה' ישר מתחלת בריאתו

ובחזקת כשר עומד עד יודע לך בבירור בקש חשבונות ואורחות עקלקלות לצאת מדרך האמת והיושר" ורמ"א (חו"מ סי' לד סעי' ד) כתב יותר מזה, שאפילו אדם שעבר איסור אם נוכל לומר שעשה זאת מחמת טעות לא נפסל לכל עדות שבתורה.

אך אף על פי כן נראה שאין להאמין לבעל חנות או מפעל על כשרות מוצריו ללא השגחה ופקוח חיצוניים. לפי שבמקום שיש נגיעה ממונית (או אחרת), לכאורה נטלה מהאדם חזקת הנאמנות שלו.

וממילא אין צורך גם בנאמנות עד אחד וגם בחזקת כשרות לפי שהן דבר אחד (כסף משנה שם).

הרדב"ז (שם) ביאר בשיטת הרמב"ם שבאיסורים שהם קלים אצל עמי ארצות צריך בנוסף לנאמנות גם חזקת כשרות, אך בדברים שגם עמי ארצות מבינים את חומרתם (כגון: נבילות וטריפות) אין צורך בחזקת כשרות ודי בנאמנות שהאמינה התורה לעד אחד.

ועדיין לשיטת הרמב"ם צריך להבין מהי חזקת כשרות? האם היא חזקה חיובית- כלומר שנדע באותו אדם שהוא כשר, או שהחזקה היא חזקה שלילית- כלומר שלא נדע שאותו אדם חשוד לעבור על איסורים?

רש"י (יבמות פ"א ד"ה ואמר) בהסברו למהות הנאמנות של עד אחד כתב "והא ודאי פשיטא לן דסמכינן עליה כל זמן שלא נחשד" מבואר

בדבריו שהחזקה היא שלילית. וכן משמע בפני יהושע (חולין ב' א) שכתב לגבי אי נאמנות עד אחד נגד חזקת איסור "ולא מבעיא אם נימא דהא דאין עד אחד נאמן נגד חזקה הוא דאורייתא, אם כן פשיטא שאין לחלק בין סתם אנשים ובין אנשים כשרים. אלא אף אם אינם נאמנים רק מדרבנן, מנלן לחלק בין סתם אנשים לכשרים, ולא מצאנו לחילוק זה שורש בש"ס ופוסקים". וכתב הרה"ג אליהו שלזינגר שליט"א על דבריו (אתקינו סעודתא עמ' ער) "נראה דכמו שאין הבדל מי הוא העד אחד לענין זה שאינו יכול להעיד נגד איתחזק איסורא, הרי שהוא הדין דאין הבדל מי הוא אותו עד אחד

ג. החובה לדרוש תעודת כשרות

למרות שלכל יהודי שומר תורה ומצוות יש נאמנות באיסורים, חובה לדרוש תעודת כשרות בכל בית עסק המוכר מאכלים, ואפילו אם הבעלים והעובדים שומרי תורה ומצוות.

תקנה זו היא תקנה קדומה ונועדה למנוע מכשולות ותקלות שעלולות לקרות מסיבות שונות⁵.

מומחה ומוחזק בכשרות, ואף שהוא מומחה בשחיטה ונטל קבלה דוודאי מוחזק בכשרות מכל מקום צריך לעיין אחריו היטב דקרב הדבר דמפני יצרא דממונא יקל לעצמו איזה קולא שלא על פי הדין וצריך לדעת שהוא ירא אלקים ביותר ודבר זה מוטל על רב הקהלה וראשי העיר לדקדק בזה היטב".

מפורש בדבריו שאף במומחה בשחיטה ומוחזק בכשרות שייך לחשוש במקום שיש נגיעה ממונית שמא יקל ויכשיל אחרים. וניתן לפרש בסוף דבריו, שלעיתים זוהי מהותה של תעודת הכשרות, שהרב מדקדק היטב אחרי אותו אדם ירא שמיים מוחזק בכשרות ועל זה ניתן לסמוך.

גדולה מזו הביא הרה"ג אליהו שלזינגר שליט"א (אתקינו סעודתא עמ' רעו) משו"ת יד הלוי שאסר על רב שמקבל שכר עבור סידור חופה וקידושין להיות עד באותם קידושין מאחר והוא נוגע בדבר. אך אפשר לדחות שזהו דבר שבערוה שחמור יותר.

ובאמת תקנה זו של קבלת תעודת כשרות לכל עסק היא תקנה קדומה מאד כפי שמעיד בעל הבית הלל (יו"ד סי' סה ס"ק ה) "ומזה יראה שתיקנו בפנקס המדינה שלא ליקח שום דבר מאכל או יין אלא אם כן יש בידו כתוב וחתום מאיזה אב"ד שנעשה בהכשר שקורין כשר ביב"ל, ואף אם הוא מוחזק בכשרות משום לא פלוג...". וכעין זה כתבו גם הבית לחם יהודא (יו"ד סי' קיט ס"ק א), באר היטב דמהרי"ט (יו"ד סי' סה ס"ק ט) ובהגהות חת"ס לשו"ע (יו"ד סי' קיט ס"ק א).

ובדרכי תשובה (יו"ד סי' קיט ס"ק ז) כתב: "דכיון שכתב הט"ז דבזמן הזה אנו רואים קלקול הדורות, על כן תקנו בתקנת הארצות שלא

שבמשנה (דמאי ב ב) למדנו: "ר' יהודה אומר אף המתארח אצל עם הארץ נאמן אמרו לו על עצמו אינו נאמן כיצד יהא נאמן על של אחרים?". ופירש הרמב"ם: "ואמרם על עצמו אינו נאמן, לפי שכיון שאכל אצל עם הארץ ופירות עם הארץ דמאי אינו נאמן לומר דבר מעושר אכלתי אצלו לפי שהוא נוגע בעדותו, והואיל ואינו נאמן על מה שהוא אוכל, היאך נאמינו אנחנו על מה שנאכל ונסמוך על דבריו שזה מעושר". ושם מדובר באדם שקיבל עליו חברות, ואף פי כן מאחר והוא נוגע בעדותו, ניטלה נאמנותו. קל וחומר למי שאינו חבר, אלא יש לו סתם חזקת כשרות, שאינו נאמן כשיש לו איזה נגיעה בדבר.

כפי שכתב בערוך השולחן (יורה דעה סי' א סע' יא): "ומכל מקום אפשר בכוונת הרמב"ם כדברי רבינו הרמ"א שהבאנו דכשאינו שוחט לעצמו לא חיישין לה והטעם דנהי דבאיסורי דרבנן כמו יין וגבינה יש לחוש באינו מומחה שימכור לאחרים דבר האסור וכן חתיכת דג אף שזהו איסור דאורייתא מכל מקום יש לחוש שיסבור בדעתו שהחתיכת דג זה הוא מדג טהור ולא יחוש לחקור היטב אבל בבשר כשאינו שוחט בעצמו נצטרך לחשדו שעבר על איסור דאורייתא להאכיל לישראל טרפות ולא חשדין לשום אדם מישראל כל זמן אינו חשוד על האיסורין אף כשאינו מומחה ובוודאי שחט אצל שוחט ורוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם. אבל כששוחט לעצמו ומוכר חשדין ליה שאף אם אולי נמצא איזה פגימה בהסכין או איזה שאלה בבדיקת הריאה יסבור בדעתו שאינו טרפה וימכרנה לאחרים ולכן צריך מומחה דווקא. ובאמת בכל מדינות שלנו אינו מצוי כלל טבח שישחוט בעצמו וימכור בעצמו את הבשר אמנם אם המצא ימצא כן פשיטא שאסור לקנות ממנו אם לא שיודעים בו שהוא

וכן המנהג במדינה זו שב"ד או רב שבעיר שולחין איש אחד לבתי רחיים להכשיר ולסלק כל מכשול ולא לסמוך על בעל הרחיים".

[גם יש להביא עוד דמות ראה לעקרון זה מפרשת השבוע. כאמור לעיל יצחק הזהיר את עשיו שישחט לו ולא יאכילנו נבילה. ולכאורה קשה, שאם נאמן עשיו בעיניו, מדוע היה צריך להזהיר על זה, הרי ודאי יביא לו שחוטה? מתרץ מהר"ל בגור אריה: "שהיה מתיירא (יצחק) שמא ימהר לכיבוד אב ואם, ומתוך זה ימהר בבדיקה ולא יבדוק בכוונת הלב ובמתון. לפיכך הזהירו שיבדוק הסכין יפה במתינות, ולא יחוש על כבודו", הרי שגם כשיש נאמנות בסיסית, יש מצבים וזמנים בהם אנו חוששים וצריכים בדיקה יתירה או אזהרה וכדומה].

ליקח דבר מאכל או יין משום ישראל, אפילו מוחזק בכשרות אלא אם כן יש בידו כתב הכשר מאיזה רב אב"ד שנעשה בהכשר. וכן כתב החכמת אדם כלל עא ס"א דבזמן הזה ראוי... ליזהר בדבר... בפרט בשר ויין... אם בעל נפש אתה יע"ש".

וראה גם בשו"ת משיב דבר (ח"א סי' ל) שכתב: "ובאמת בכל בתי רחיים לרבים אין לסמוך על הבעלים שינקו כראוי וישמרו כהלכה ועל דברים הנעשים לרבים אין סומכין אלא על מי שמוחזק עפ"י ב"ד בכשרון דעת וכדאיתא בירושלמי דמאי והובא בתוספות יומא (דף ט), אבל ברבים אינו נאמן עד שיקבל עליו ברבים,

הערה חשובה: דיני נאמנות ארוכים ורבים. במסגרת זו לא נגענו אלא בקצה קצם. ישמע חכם ויוסף לקח.

הלכתא
תורה, הלכה, חיים.

כולל הלכה ותורת חיים נבנת אסוף
ע"ש ר' חיים שוריק ד"ר
כולל הלכה רחובות
מכון לפרסומים הלכתיים

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

חגית ספרא ז"ל

נלב"ע

טו מרחשון ה'תשע"ח

תנצב"ה

כתיבה: הרב ינון קליין | ביקורת: הרב גיורא ברנר

להערות / הקדשות (לרפואה או ע"נ) / הרשמה לרשימת התפוצה
צור קשר: בית מדרש הלכתא bm.hlct@gmail.com יעקב יונגרייס - 054-9023288

הלכתא

תורה. הלכה. חיים.

כולל הלכה תורת חיים גבעת אסף
ע"ש ר' חיים שורק ז"ל
כולל הלכה רחובות
מכון לפרסומים הלכתיים